

ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ В АГРОВИРОБНИЦТВІ

Тавлуй І.П., начальник відділу управління якістю
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Україна приєдналася до Світової організації торгівлі 5 лютого 2008 року. Членство в СОТ, як передумова інтеграції у ЄС виходить з того, що сьогодні лєвова частка співробітництва між країнами відбувається на торговельно-економічному рівні. Крім того, для європейської сторони статус України як члена СОТ є базовим критерієм відповідності її економіки міжнародним стандартам бізнесу, торгівлі та інвестицій, що є, так би мовити, фільтром, через який необхідно пройти, щоб доказати свою готовність вести ділові стосунки з європейськими партнерами за зрозумілими їм правилами.

Сільське господарство завжди було важливою складовою переговорного процесу в рамках вступу України до СОТ. Основною метою успішного завершення цих переговорів було забезпечення належного рівня підтримки агропромислового комплексу країни та створення умов для конкурентоспроможності вітчизняного сільськогосподарського виробника після вступу до СОТ.

Слід зазначити, що угоди СОТ не встановлюють вимог щодо якості товарів, які реалізуються на внутрішньому ринку. Це залишається компетенцією урядів. Однак від експортерів країни можуть вимагати підтвердження відповідності характеристик продукції міжнародним стандартам якості та безпеки. Таким чином необхідність дотримання міжнародних норм у сільському господарстві існує об'єктивно, незалежно від рішення про вступ до СОТ, оскільки є передумовою підвищення конкурентоспроможності виробників як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках.

Саме тому, відповідність міжнародним стандартам сільськогосподарської та харчової продукції, технології її виробництва,

принципів управління сільськогосподарськими та переробними підприємствами - є передумовою економічного розвитку України та покращення рівня якості життя її громадян.

Сільське господарство в Україні є однією із найпривабливіших сфер для розвитку та інвестування. За даними Світового банку, основними чинниками ефективності аграрних холдингів є:

- Диверсифікація продуктового портфеля – управління ризиками;
- Страхування діяльності;
- Зниження операційних витрат;
- Доступ до фінансування на глобальних ринках;
- Ефективна логістика;
- Дотримання стандартів і сертифікація продукції.

Однією із сфер технічного регулювання в Україні є стандартизація, метою якої є встановлення положень для загального та багаторазового використання щодо наявних чи можливих завдань з метою досягнення оптимального ступеня впорядкування у певній сфері, результатом якої є підвищення ступеня відповідності продукції, процесів та послуг їх функціональному призначенню, усуненню бар'єрів у торгівлі і сприянню науково-технічному співробітництву.

Відповідно до Закону України «Про стандартизацію» принципами державної політики у сфері стандартизації є:

- можливість вільно обирати види стандартів для виготовлення чи постачання продукції, якщо інше не передбачено законом;
- відкритість та прозорість процедур розроблення і приймання стандартів з урахуванням інтересів всіх зацікавлених сторін, підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних виробників;
- доступність стандартів та інформації щодо них для користувачів;
- відповідність стандартів законодавству;

- адаптація стандартів до сучасних досягнень науки і техніки з урахуванням стану національної економіки;
- пріоритетність прямого впровадження в Україні міжнародних та регіональних стандартів;
- дотримання міжнародних та Європейських правил і процедур стандартизації;
- участь у міжнародній та Європейській стандартизації.

Свої мети стандартизація досягає шляхом розробки та впровадження нормативних документів, основні види яких представлені на Рис.1

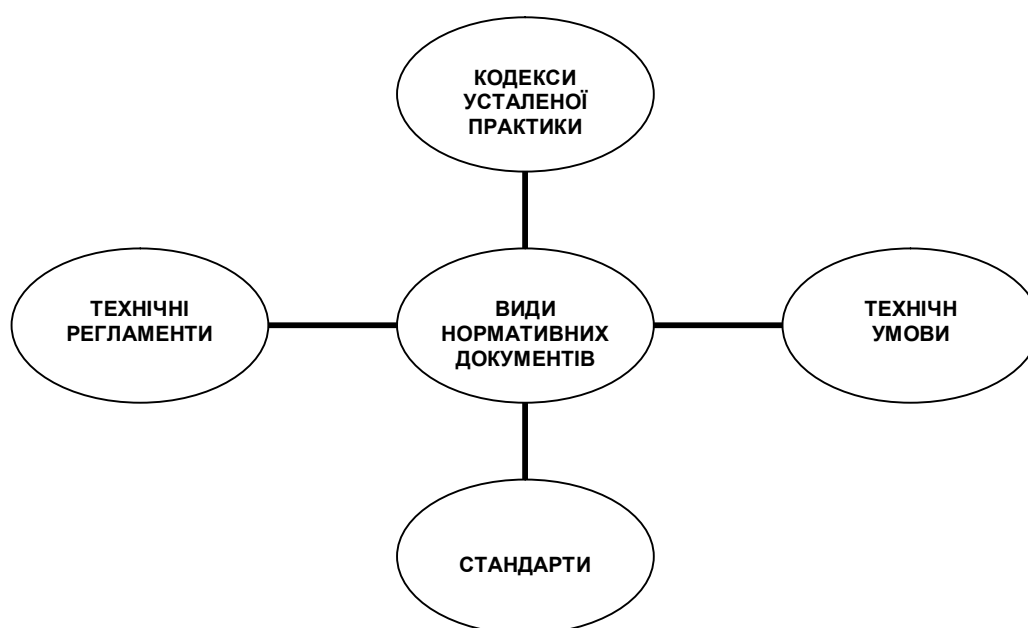

Рис. 1. Види нормативних документів

Найбільш поширеними нормативними документами в нашій країні є стандарти та технічні умови. Згідно Закону України «Про стандартизацію», стандарт — документ що встановлює для загального і багаторазового застосування правила, загальні принципи або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів, з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній галузі, розроблений у встановленому порядку на основі консенсусу; технічні умови — документ, що встановлює технічні вимоги, яким повинні відповідати продукція, процеси чи послуги. Як бачимо,

в порівнянні із стандартами, технічні умови мають обмежену сферу застосування. Окрім того, якщо право власності на національні стандарти належить державі, то на технічні умови - підприємству, яке досить часто не відслідковує зміни в законодавстві щодо показників безпеки продукції.

Не зважаючи на велику кількість чинних національних та регіональних стандартів на різні групи та види харчових продуктів (станом на 01.10 2010 року в Україні по всіх галузях харчової промисловості чинними є близько 3 тисяч стандартів), на початку 90-х років минулого століття підприємства почали активно розробляти технічні умови на продукцію, пояснюючи це інноваційністю технологій та оригінальністю рецептур (на сьогодні чинними є понад 52 тисячі технічних умов, найбільша кількість яких розроблена саме на харчову та сільськогосподарську продукцію).

Враховуючи велику кількість чинних нормативних документів національного рівня можна стверджувати, що більшість технічних умов розробляються підприємствами на продукцію, яка не витримує вимог стандартів та виробляється з погіршеними показниками якості і безпеки. Результатом цього є неконкурентоспроможність української сільськогосподарської та харчової продукції на зовнішніх ринках та наглядна тенденція до погіршення якості і безпеки цієї продукції на внутрішньому ринку.

Отже, аналізуючи загально стратегічні напрямки розвитку України, світові тенденції в сфері розвитку агропромислового виробництва можемо зазначити наступні вигоди українських підприємств від впровадження міжнародних стандартів:

1. Збільшення ціни продукції при експорті. Так, Директивою 2009/28/ЕС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року на заохочення використання відновлюючих джерел енергії встановлено

необхідність проведення сертифікації ріпаку, який експортується в ЕС.

При цьому різниця в ціні може становити \$10-15/тн.

2. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської та харчової продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках шляхом контролю показників якості та безпеки. Безпека не гарантується лише «безпечним» виробництвом продукту, розглядається увесь загальний ланцюг: концепція «від лану до столу» спирається на оцінку ризиків, управління та інструменти для їхнього виявлення та прогнозування.
3. Передумови виходу на глобальні фінансові ринки: зростання фінансового показника EBITDA (за рахунок підвищення ціни на продукцію і одночасному скороченню операційних витрат); професійний менеджмент; прозорість компанії.
4. Покращення іміджу компанії: наявність міжнародних сертифікатів на підтвердження впровадження в компанії системи менеджменту якості; системи екологічного керування та інших підвищує довіру споживачів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про стандартизацію» від 17 травня 2001 р. «2408-III»
2. Каталог нормативних документів, 2010. – К.: ДП «УкрНДНЦ». – Т.1, Кн. 2 – 305., - Т.3, 384с.
3. Продукція, яка виготовляється за технічними умовами України. 2009. – К.: Університет. Вид-тво «Пульсари», в 7-ми томах.

